

Staré ekologické zátěže v Českém Švýcarsku

Jakub Šafránek

Může to znít překvapivě, ale i v Českosaském Švýcarsku vznikaly a dosud existují různé staré ekologické zátěže. Už před 1. světovou válkou to byly např. problémy s těžbou kamene, na které upozorňovaly zejména okrašlovací spolky. Nakonec byla ve 40. letech 20. století těžba kamene podél Labe zakázána. Po druhé světové válce začaly vznikat větší skládky zejména komunálního odpa-

du a v okolí průmyslových závodů nebo v okolí vojenských posádek i skládky nebezpečného odpadu. Dalším problémem jsou v Českém Švýcarsku staré průzkumné ložiskové a hydrogeologické vrty. Mnohé již začínají být v havarijním stavu, ne každý byl také správně zlikvidován. Dnes z takových vrtů může hrozit značná újma na zdrojích podzemních vod.

Výron podzemní vody z vrtu na Suché Kamenici.
Foto Jakub Šafránek

Ve zvláště chráněných územích, jako jsou národní přírodní památky, národní přírodní rezervace a národní parky, je o to více žádoucí usilovat o kvalitní likvidaci veškerých podobných ekologických zátěží. Na začátku devadesátých let bylo na Děčínsku vymapováno přibližně 190 skládek odpadů různého objemu (1) (2). Desítky záznamů o skládkách s různou mírou aktuálnosti jsou také v Systému evidence

kontaminovaných míst. Záměrem Správy NP a CHKO České Švýcarsko je opětovně identifikovat a prozkoumat skládky odpadů v co největším rozsahu. Aktualizaci poznatků o skládkách bude možné využít k jejich postupné sanaci a rekultivaci.

Rekultivace skládky u Mezné

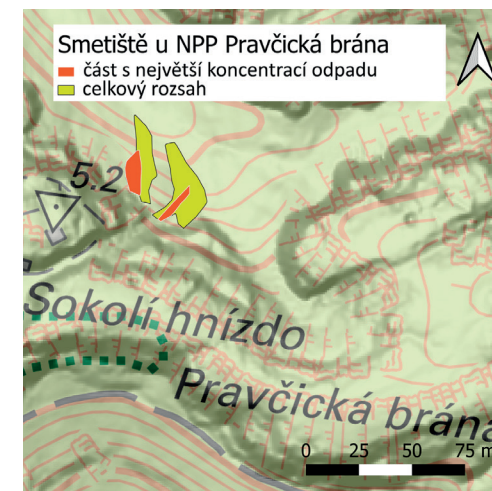
V současnosti vrcholí rekultivace staré skládky TKO Mezná u Hřenska, která má

objem zhruba 20 000 m³ a leží v území intenzivně využívaném pro vodárenské účely. V rámci projektu rekultivace je skládka na místě roztříděna na tři frakce a odpad je odvážen na příslušné skládky v okolí. Práce byly zahájeny koncem října 2020 a předpokládané ukončení prací je v září 2021. Akce je financována Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí a celkové způsobilé výdaje jsou 40 958 007,73 Kč.

Trochu jiná je situace historické skládky u národní přírodní památky Pravčická brána, kde se patrně ukládal veškerý odpad z provozu hotelu v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. Skládka vytváří akumulaci kužel značných rozměrů, zasahuje prakticky až k bývalé stezce Dlouhým dolem a leží v bezprostřední blízkosti Pravčické brány (3) (4). Odstranění této skládky nebude jednoduché. Bude zde mj. nutno provést entomologický průzkum z důvodu výskytu střívkovitých brouků *Leistus montanus* (6) nebo i jiných druhů obývajících sutě. Dalším problémem je nedostupnost terénu. Nejvhodnějším řešením se jeví roztřídění materiálu na místě, následně je zde možno část inertního odpadu ponechat a zbylý odpad bude nutno odstranit, například jej pomocí lanovky dopravovat do údolí a dále likvidovat na příslušných skládkách.

Likvidace nebezpečného vrtu u Hřenska

Dalším příkladem ekologické zátěže je neutěšená situace průzkumného vrtu DN 14/61, který byl proveden při vyhledávání ložisek uranu v šedesátých letech minulého století. Jedná se o 92 metrů hluboký vrt, který dosáhl artéžské zvodně v cenomanském pískovcovém horizontu a vytéká z něj železitá voda o vydatnosti zhruba 30 litrů za vteřinu! Vrt měl být předán dnes již neexistujícím děčínským vodárnám, které nechaly upravit zhlaví vrtu pro vodárenské účely. Nikdy však nebyl takto využíván, postupem času bylo zhlaví poškozeno, v okolí došlo ke dvěma propadům a vrt díky značnému zanedbání zhavaroval. V okolí vrtné výstroje dochází ke značné sufozi a kavernování, následkem čehož dochází do hloubky možná i více než 30 metrů pod povrchem k nekontrolovatelnému úniku podzemních vod a zavodňování svahu, na kterém navíc stojí most silnice I/62. Správa CHKO Labské pískovce usilovala od roku 1993 o vyřešení situace kolem tohoto vrtu a dnes v těchto aktivitách pokračuje Správa NP České Švýcarsko. V nedávné době začala z podnětu Ministerstva průmyslu a obchodu situaci řešit společnost Palivový kombinát Ústí nad Labem. Byl proveden servisní vrt, který odklonil nekontrolovatelný výron podzemních vod v prvních metrech pod povrchem. Dále zde byla provedena kopaná sonda do hloubky více než 8 metrů, kde byl zastížen vývrt vrtu v pískovci. V okolí vrtu je pažnice do hloubky

Mapa smetiště u Pravčické brány.
Vypracoval Oldřich Holešinský

Pohled na dva sektory z osmi, skládky TKO Mezná. Foto archiv Správy NP České Švýcarsko

5 až 6 metrů odstraněna výkopem a voda je odváděna drenáží z kameniva do koryta Suché Kamenice. Výkopem byl stvol vrtu skryt a byl jen těžko dohledatelný. Z vrtu navíc opět mohutně uniká velké množství vody. Je tak zavodňováno podzákladní konstrukce severního mostního pilíře silnice I/62 a zhoršuje se jeho stabilita, stejně jako stabilita celého svahu na soutoku s řekou Labe. Vrt bude nutno znovu zprůchodnit, zacementovat a zlikvidovat dle platné legislativy, tj. budou obnoveny původní přirozené poměry. Kdyby vrt nebyl zlikvidován, hrozila by do budoucna značná škoda na cenných zásobách podzemní vody, ale rovněž by zde mohlo hrozit nebezpečí vzniku svahových deformací a destrukce mostu na silnici I/62 vedoucí z Děčína do Hřenska.

Vysoké náklady a nejistý výsledek

Oblast národního parku a CHKO Labské pískovce je území s cennými zdroji podzemní vody, proto je nezbytné se těmito tématům věnovat. Likvidace starých skládek a vrtů by měla být v podobném prostředí prioritou. Problémem je ovšem značná finanční náročnost. Zejména u hydrogeologických vrtů se cena jejich likvidace výrazně zvyšuje se stupněm zanedbání

vrtu. Běžně se ceny za likvidace vrtů pohybují v řádech stovek tisíc Kč. Pokud je ovšem vrt zanedbán, jako je tomu například u zmíněného vrtu DN 14/61, může být konečná cena i více než desetinásobná. Otázkou je i praktická proveditelnost a výsledek takových prací.

Seznam literatury

- (1) HAVELKA V. et al. (1981): *Posouzení skládek na území okresu Děčín a návrh nových vhodných lokalit pro skládkování TDO*, Dubí, Geoindustria
- (2) KROPÁČKOVÁ B. (1991): *Hydrogeologické posouzení skládek v jižní části okresu Děčín*, PŘFUK Praha
- (3) ŽURAVSKÁ M (2020): *Turistická mapa okolí Pravčické brány se zaměřením na velkoměřítkové mapování pískovcového reliéfu*, PŘFUK Praha
- (4) Podkladová data © ČUZK
- (5) Podkladová data TU Dresden
- (6) BLAŽEK L., ČERNÝ J., ŠTASTNÝ J., REJL S., BAŇAŘ P., BRŮHA P., KADLEC J. & VONIČKA P. (2014): *Faunistické střípky 2014*. Listy Entomologického klubu při Labských pískovcích, 14: 21–23

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Operační program Životní prostředí